

Musikforlaget Wilhelm Hansens Arkiv på Erhvervsarkivet

– en kilde til dansk musikhistorie

Af NIELS BO FOLTMANN

Efter at musikforlaget Wilhelm Hansen i 1988 var blevet solgt til det engelske firma Music Sales, fraflyttedes forlagets ejendom i Gothersgade i København. I den forbindelse blev en del af forlagsarkivet overført til Erhvervsarkivet i Århus, og det er dette materiale, som vil blive præsenteret i denne artikel.¹

Med salget af Wilhelm Hansen og rydningen af de traditionsrige forretningslokaler sluttede en epoke i dansk musikhistorie. Det var den driftige gravør og kobbertrykker Jens Wilhelm Hansen der i 1853 havde grundlagt virksomheden, og med en blanding af held og dygtigt forretningskab lykkedes det ham i løbet af de følgende godt 25 år at overtage så at sige al musikforlagsvirksomhed i Danmark. Siden blev det yderligere til en filial i Leipzig og datterselskaber i både Norge og Sverige. Ud over forlagsvirksomheden fungerede Wilhelm Hansen i mange år som musikalsk lejbibliotek,² forlaget var endvidere i en lang årrække en af de førende koncertarrangører i København, og fra 1920'erne forhandlede man tillige grammofoner og grammofonplader.

I henvend hundrede år var navnet Wilhelm Hansen næsten synonymt med musikalsk udgivelsesvirksomhed i Danmark, idet man til stadighed opkøbte konkurrerende forlag. Så godt som alle væsentlige danske komponister fik udgivet deres værker her og ikke nok med det – i mellemkrigsårene fik også flere af tidens fremtrædende udenlandske komponister værker forlagt hos Wilhelm Hansen; her kan bl.a. nævnes navne som Schönberg, Stravinsky, Zemlinsky, Sibelius og Poulenc. Det er derfor ikke for meget sagt, at forlaget efterhånden opnåede en nærmest halvofficiel status inden for dansk musikliv.

1. Jeg takker dr.phil. h.c. Dan Fog, der har gennemlæst artiklen og bidraget med mange værdifulde oplysninger.
2. Da Wilhelm Hansen i 1879 opkøbte musikforlagene Horneman & Erslev og C.C. Lose overtoges samtidig disse store musikalske lejbiblioteker. Resterne af disse blev i 1922 skænket til Statsbiblioteket, som i øvrigt på dette tidspunkt havde til huse i selv samme bygning, der i dag rummer Erhvervsarkivet. Der var tale om et ganske omfangsrigt materiale – det vejede 8 tons og fyldte en hel jernbanevogn! (se Kay Schmidt-Phiseldeck: „Musikalier, Kort og Billeder“, *Statsbiblioteket i Aarhus 1902-1927*, Århus 1927, s. 88).

På denne baggrund giver det sig selv, at Wilhelm Hansens forlagsarkiv udgør et overordentlig interessant kildemateriale, som vil kunne bidrage til at kaste lys over mange dunkle forhold i dansk musikliv inden for de sidste snart 150 år. De dele af arkivet, som i dag befinder sig på Erhvervsarkivet, er imidlertid kun en mindre del af et uhyre omfangsrigt arkiv. I december 1996 kunne Det kongelige Bibliotek takket være Kulturværdiudvalget erhverve, hvad der må skønnes at være størstedelen af forlagsarkivet, heriblandt en omfattende korrespondance, en lang række autografe trykmanuskripter samt et anseligt arkivmateriale.³ Det står i skrivende stund ikke helt klart, i hvor vid udstrækning Erhvervsarkivets og Det kongelige Biblioteks samlinger kompletterer hinanden, eller om der stadig vil være lakuner i arkivalierne.

Erhvervsarkivets del af Wilhelm Hansen-arkivet har et omfang på i alt ca. 11 hyldemeter og er p.t. kun tilgængeligt i arkivets underjordiske magasiner, idet det er for snavset til at kunne bruges på læsesalen.⁴ Materialets fysiske tilstand er i øvrigt stærkt svingende. Medens en del blot er meget snavset, må andet en tur forbi konservatoren, før det vil kunne anvendes. Ikke mindst mangler mange af bøgernes rygge, hvilket i høj grad besværliggør identifikationen af de enkelte arkivalier.

Arkivet er selvsagt ikke registreret i detaljer endnu, men en foreløbig registratur vil afslutte denne artikel. Materialet stammer hovedsagelig fra perioden ca. 1895 til ca. 1940, og det udgør, som nævnt, kun en mindre del af det samlede forlagsarkiv. Der er tale om et meget forskelligartet og til dels fragmentarisk bevaret kildemateriale. Ud over arkivalier fra Wilhelm Hansen finder man tillige en del materiale fra det såkaldte Nordisk Musikforlag.⁵ Det har dog ikke i alle tilfælde været muligt med sikkerhed at bestemme, fra hvilket forlag de enkelte arkivalier stammer. Alle dets mangler til trods udgør disse 11 hyldemeter dog lidt af en guldgrube for den, der vil dykke ned i dansk musikhistorie fra slutningen af forrige og begyndelsen af dette århundrede. Her skal specielt fremhæves fire kildegrupper, der påkalder sig ganske særlig interesse, nemlig: *Hovedbøger for private konti*, protokoller over forlagsnumre, den såkaldte *Lagerbog A* samt endelig *Koncert Konti*.

Hovedbøgerne udgør langt den mest omfangsrige del af arkivet: *Hovedbøger for private Konti* og *Hovedbøger for Forhandlere* omfatter således hhv. 29 og 16 tykke foliobind. De dækker perioden fra ca. 1896 frem til februar/marts 1923. At

3. Jeg takker Det kongelige Biblioteks direktør, Erland Kolding Nielsen, for at have stillet disse oplysninger til rådighed.
4. Der skal her lyde en varm tak til personalet på Erhvervsarkivet, som ved forfatterens to besøg i 1995 og 1996 har vist en enestående imødekommenhed og hjælpsomhed.
5. I 1910 havde Wilhelm Hansen opkøbt Nordisk Musikforlag (den tidligere Kgl. Hof-Musikhandel), som havde til huse på Vimmelskafte. Efter købet fortsatte man med at drive forretningen i nogle år, hvorefter den ophævedes og indgik i firmaet i Gothersgade (se Axel Kjerulf: *Hundrede Aar mellem Noder. Wilhelm Hansen, Musik-Forlag 1857-1957*, København 1957, s. 111).

denne serie hovedbøger afsluttes på dette tidspunkt, er næppe noget tilfælde. Det var netop i marts 1923, at anden generation af familiedynastiet Wilhelm Hansen døde, nemlig Alfred, efter hvem tredje generation, Svend og Asger, tog over. Det er derfor nærliggende at forestille sig, at den nye generation har fundet de store gamle hovedbøger utidssvarende og straks ved overtagelsen har indført et nyt bogholderisystem.

Især Hovedbøger for private Konti udgør et overordentligt interessant og – i kraft af forlagets nærmest monopolagtige stilling – også repræsentativt kilde-materiale. Nok kan man i forlagskataloger og annoncer følge med i, hvilke musik-alier der blev udbudt i disse år, men i hovedbøgerne kan man konstatere, hvad der faktisk blev solgt. Der er her mulighed for at kigge aktørerne i det køben-havnske musikliv over skulderen; lige fra den interesserede amatør over de utal-lige „spillefrøkener“ til musiklivets førende personligheder som fx Johan Svendsen, Fini Henriques, August Enna, Louis Glass og Carl Nielsen. Alt, hvad der gik over disken i Gothersgade, er noteret med den sirligste håndskrift: Trykte noder, litteratur om musik og nodepapir. Et studie for sig er det at følge Carl Niensens konto og se, hvordan hans privatøkonomi var vævet ind i hans konto hos forlaget: Ofte måtte Wilhelm Hansen lægge ud for hans husleje! Men bort-set fra sådanne mere kuriøse iagttagelser har man i disse hovedbøger et enestå-ende redskab til at følge danske musikers og komponisters interessefelter.⁶

I modsætning til hvad der er tilfældet for bogudgivelser, har der inden for nodeudgivelser på intet tidspunkt været nogen tradition for at anføre trykke-tidspunkt eller oplagsstørrelse på selve noden. Datering af noder har derfor til stadighed været et ganske besværligt anliggende,⁷ ligesom det har været så godt som umuligt at bestemme oplagsstørrelser. Gennem de tre protokoller med for-lagsnumre er det nu muligt at få et indblik i netop trykkesidspunktet for de en- kelte oplag og oplagsstørrelser. Disse bind består af fortrykte ark med seks kolon- ner til indførsler for: *Forlagsnummer*, *Arkantal*, *Indg.Expl.*, *Udg.Expl.*, *Lager Expl.*, *Arksum*. Desværre er de tre foreliggende bind kun en del af en tilsyneladende større serie protokoller. De overleverede bind repræsenterer forlagsnumrene 10501-12000, 15001-16500 og 18801-19390. Indførslerne dækker en periode fra ca. 1890 og frem til 1927, hvor protokollerne antagelig er taget ud af brug. De enkelte bind er samlet af løse ark; tilsyneladende er helt udfyldte ark blevet udskiftet med nye, således at det kun er muligt at følge et værk et vist stykke tilbage i tiden – forlaget har naturligvis kun haft interesse i den aktuelle lagersituation. Ved hjælp af disse protokoller kan man fx følge, hvordan Carl Nielsen og Thomas Laubs *En Snes danske Viser* udkom i utallige oplag i perioden 1915-1927, medens Carl Niensens sang *Fredlys din Jord* nød en ganske kortvarig, men helt enestående popularitet i oktober-november 1914 (en popularitet, der utvivlsomt hænger sammen med 1.

6. Beklageligvis mangler registret til det tidligste bind, nr. 12, som dækker perioden 1897-1901.

7. Mht. datering af trykte musik-alier har Dan Fog fortaget et enestående pionerarbejde fremlagt i *Musikhandel og nodetryk i Danmark efter 1750*, bd 2. København 1984.

Verdenskrigs udbrud). Heroverfor står et værk som Carl Nielsens strygekvartet op. 5, der tilsyneladende slet ikke er blevet genoptrykt i perioden 1910-1927.

Blandt det ældre materiale finder man et bind betegnet *Lagerbog A*. Denne betegnelse kunne tyde på, at den er en del af en serie, men i det foreliggende materiale står den desværre alene. Dette er så meget mere ærgerligt, eftersom den giver en enestående indsigt i forlagets virksomhed. Indledningsvis finder man en oversigt over oplag og oplagstørrelser for forlags nr. 1-401 (1856-1870), altsammen titler som Wilhelm Hansen havde overtaget med købet af Hornemann & Erslev. Det er et slags modstykke til de netop omtalte protokoller med forlagsnumre.⁸ Herefter følger oversigter over *Frilageret* (1896-1903), *Papirregnskab* (1896-1903), *Pladeregnskab* (1896-1905), *Zink- og zinkskrabningsregnskab* (1896-1906) og endelig et meget informativt *Nodestikkerregnskab* (1896-1902). I sidstnævnte regnskab er anført navnet på den enkelte nodestikker, hvilket værk han har stukket, hvornår han har stukket det, og endelig hvormeget han har fået i løn for det enkelte arbejde.

Den sidste kilde, der her skal fremhæves, er de tre bind, som betegnes *Koncert Konti*. De dækker knap tredive års koncertvirksomhed, nemlig perioden 1896 til 1925, og man kan her finde minutiøse optegnelser for udgifter, indtægter samt over- eller underskud for hver enkelt koncert. Som kildemateriale til det københavnske koncertliv i denne periode vil disse bind kunne tjene som et overordentligt vigtigt supplement til koncertprogrammer og anmeldelser. Stort set alle tidens betyngningsfulde koncertgivere er repræsenteret, såvel inden- som udenlandske. På denne måde er det fx muligt at følge alle Carl Nielsens kompositionsaftener ligesom koncerter foranstaltet af tilrejsende musikere som fx Rachmaninov.

Materialer fra Musikforlaget Wilhelm Hansens Arkiv på Erhvervsarkivet Materialet befinder sig p.t. i Erhvervsarkivets magasiner reel 188-189, men opstillet i tilfældig orden. I nærværende oversigt er det tilstræbt at anføre arkivalierne systematisk. Bind- eller rygtitler sættes i kursiv. En skarp parentes markerer, at det pågældende bind har mistet sin rygtitel eller evt. slet ikke bærer nogen betegnelse. Hvor intet andet er anført, er der tale om folioformat, øvrige formater anføres med bredde x højde.

HOVEDBØGER O.L.

Hovedbog for private Konti, 29 bd.

12: E-G, H-J, K-M, [N-P], [R-Ø] (jan. 1897 – jan. 1901).

13: A-C, D-G, H-J, K-M, N-R, S-Ø (jan. 1901 – jan. 1906).

14: A-C, D-G, H-J, K-M, N-R, S-Ø (jan. 1906 – jan. 1911).

8. Denne oversigt er tilsyneladende udarbejdet på en gang i april 1870. Hvis denne antagelse holder stik, stammer dette bind fra forlaget Hornemann & Erslev, som Wilhelm Hansen overtog i 1879.

15: A-C, D-G, H-J, K-M, N-R, S-Ø (jan. 1911 – jan. 1918).

16: A-C, D-G, H-J, K-M, N-R, S-Ø (jan. 1918 – mar. 1923).

Nr. 16 har transport til et femcifret tal i et tilsyneladende andet bogholderisystem.

Register til Hovedbog for private Konti, 1 bd., register over private konti nr. 13, 14, 15.

Det gamle Register, 1 bd., register over private konti nr. 15 og 16. På trods af navnet må dette register være det nyeste.

Hovedbog for Forhandlere, 16 bd.

[6]: Indenbys, m. reg., transp. til nr. 10 (okt. 1896 – jan. 1906).

7: Inden- og udenbys, m. reg., transp. til nr. 9 (feb. 1898 – jan. 1903).

8: Udland, m. reg. (1898 – febr. 1923).

[9]: Udenbys, m. reg., transp. til nr. 11 (jan. 1903 – jan. 1908).

10: Indenbys, m. reg., transp. til nr. 12 (jan. 1906 – jan. 1911).

11: Udenbys og Norden, m. reg., transp. til nr. 13 (jan. 1907 – jan. 1912).

12: Indenbys, m. reg., transp. til nr. 15 (jan. 1911 – jan. 1917).

13: Udenbys og Norden, A-K, L-Ø, m. reg., transp. til nr. 14 (jan. 1912 – jan. 1916).

14: Udenbys og Norden, A-L, M-Ø, m. reg. (jan. 1916 – jan. 1920).

14: *Udenbys Forhandlere 14.*, indbinding og rygtitel adskiller sig fra de øvrige bind i denne serie, transp. fra *A.L. s...* og *M.Q. s...* (kendes ikke), transp. til *Hovedbog for private Konti No. 16*, (sept. 1919 – 1. jan. 1920). Fra s. 220 til 400 er bogen anvendt til andet formål: Additionslister med datoer over udenbys forhandlere (1926-1928).

15: Indenbys, m. reg., transp. til nr. 16 (jan. 1917 – april 1921).

16: Udenbys, A-G, [H-M], N-Ø, separat registerbind (se nedenfor), ingen videre transp. (jan. 1920 – feb. 1923).

[16]: Indenbys, ingen videre transp. (april 1921 – feb. 1923).

Register til Hovedbog for Forhandler Konti, 1 bd., register til de tre bd. forhandlerkonti, nr. 16 (udenbys).

[Hovedbog for indenbys forhandlere?], 1 bd., (1922-1925). Dette bind tilhører et andet bogholderisystem end ovennævnte hovedbøger for forhandlere.

Rescontro, 2 bd., inden- og udenlandske private og forhandlere, u. reg.

II: (1885-1889).

III: (1887-1896).

[Hovedbog for handel med fortrinsvis tyske, men også andre udenlandske forlag], 1 bd., 21 x 24 cm. (ca. 1888-1919).

Konti for Kommissionsartikler, 3 bd.

I: Nr. 1-355, u. reg. (1885 – ca. 1956).

II: Nr. 385-772, m. reg. (1916 – ca. 1956).

III: Nr. 775-1162, u. reg. (1924 – ca. 1956).

Hovedbog for Kreditorer, 3 bd.

1: Ind- og udland, m. reg. (31.12.1898 – 1.1.1913) transp. fra *F.K.4* (kendes ikke) til:

2: Ind- og udland, m. reg. (1.1.1913 – 1.4.1921) transp. til:

3: Ind- og udland, m. reg. (1.4.1921 – 1.4.1926) transp. til *Kreditorer / H* (kendes ikke).

Postopkrævningsbog, 5 bd.

3: (1911-1918).

[?]: (1923-1926).

6: (1927-1931).

[?]: (1931-1935).

9: (1938-1942).

Kontant Ordre for Forhandlere, 3 bd., inden- og udenbys.

- [1]: (1902-1909).
- 2: (1909-1915).
- 3: (1915-1923).

[Kassebog], 1 bd., inden- og udenbys forhandlere, i marts 1923 er poster *Overført til ny Bogconsignation* eller *Overført til Consignation's Konto* (1922 – marts 1923).

Udenfor Vare Konto, 1 bd., regnskaber for handel med datterselskaber i Stockholm, Göteborg, Malmö, Kristiania og Bergen (april 1920 – 31. okt. 1925).

[Uden titel, men svarer til ovennævnte bind], 1 bd. (nov. 1925 – okt. 1940).

Købte Varer Nov. 1924 – 30. Dec. 1925, 1. bd.

Købte Varer fra Januar 1926 til Marts 1927, 1 bd.

Afstemmingsbog for Hovedforretningen, 1 bd. (sept. 1928 – nov. 1934).

Afstemmingsbog, 1 bd. (dec. 1934 – feb. 1941).

Afbetaling Nordisk, 1 bd. (1923-1928).

Konti dubiøse, 1 bd. (ca. 1895-1925).

[Adresseliste over kreditorer], 1 stilefte (fragment), 16,5 x 20 cm. (1916-1929).

LAGERPROTOKOLLER O.L.

Lagerbog A, 1 bd.

- s. 1-127: Oversigt over nye oplag og oplagstørrelser for forlagsnr. 1-401 (1856-1870). Herefter med ny paginering:
- s. 1-6: Frilageret (1896-1903).
- s. 7-66: Papirregnskab (1896-1903).
- s. 67-85: Pladeregnskab (1896-1905).
- s. 87-89: Zink- og zinkskrabningsregnskab (1896-1906).
- s. 91-110: Nodestikkerregnskab (1896-1902).

[Forlagsnumre], 3 bd., 30 x 23 cm., fortrykte ark, (ca. 1890-1927).

- [1]: Forlagsnummer 10501-12000.
- [2]: Forlagsnummer 15001-16500.
- [3]: Forlagsnummer 18801-19390.

De to første bind indeholder endvidere lageroptælling per 31.3.1922, 1923, 1924, 1925, 1926 og 1927.

[Kommissionsnumre], 2 bd., 30 x 23 cm., fortrykte ark (identiske med forlagsnumre):

- [1]: Nr. 1-1221 (1930-1959).
- [2]: Blandede numre (1954-1962).

KONCERTVIRKSOMHED

Koncert Konti, 3 bd., m. reg. over koncertgiverne, detaljerede oplysninger vedr. indtægter og udgifter ved koncerterne:

- 1: (1896-1910).
- 2: (1909-1918).
- 3: (1919-1925).

[Koncertregnskaber], 10 bd., 21 x 33 cm., vedr. koncerter i Odd Fellow Palæet; bindene er til dels parvis ordnet efter palæets hhv. store og lille sal (1918-1931). Regnskaberne er ikke så detaljerede som ovennævnte *Koncert Konti*:

l (1918-1920).
S (1919-1920).
l Sal Filialen (1922-1927).
l (omkr. 1925).
Store Sal Filialen (u.å.).
Lille Sal (u.å.).
Store Sal Nordisk (u.å.).
Lille Sal Nordisk (u.å.).
Store Sal 1928-1931 Filialen.
Lille Sal 1928-1931 Filialen.

[Koncertregnskaber], 1 løst læg, bl.a. for en koncert betegnet *Ebbe Hammerich* (u.å.).

Fremmedkassen, 1. bd., regnskaber vedr. koncerter, opdelt i *Hovedf*[orretningen] og *Filialen*, (1911-1914).

GRAMMOFONER OG GRAMMOFONPLADER

[*Heimdal* protokol. nr. 888], 1 bd., regnskab vedr. indkøb af grammofooner og grammofoonudstyr (1925-1926).

Grammophon Konti, 2 bd. kassebøger.

[1]: (dec. 1923 – marts. 1929).

[2]: (april 1929 – marts 1931).

Grammophon Udsalgets Kreditorer, 1 bd., m. reg. (1921-1926).

L. Falkebo, 1 bd., 19 x 22 cm., regnskab for grammofoonplader (1923-1924).

Skandinavisk Grammofon. Afregningslister 1933-1945, 1 pakke.

MATERIALER DER STAMMER FRA NORDISK MUSIKFORLAG

Debitorer en detail A, B, C, D, F, 5 bd. 23 x 28 cm., (1909 – jan. 1910) u. reg., men tilnærmelsesvis alfabetisk ordnet, private kunder, inden- og udenbys, transp. til *Hovedbog for private Conti No. 1. N.M.F.*

Hovedbøger for private konti, 12 bd. (to serier).

- 1: *Hovedbog No. 1*, private konti, inden- og udenbys (aug. 1906 – jan. 1910), vedlagt en løs liste over *Flyttede Debitorer*, bagest i bindet (s. 1193-1200): postopkrævninger (1907-1910), transp. til:
- 2: *Hovedbog for private Conti No. 2*, A-J, K-Ø, inden- og udenbys (jan. 1910 – jan. 1916), transp. til:
- 3: *Hovedbog for private Conti No. 3*, A-J, K-Ø, smallere format end de øvrige bind: 21 x 41 cm., inden- og udenbys, (jan. 1916 – jan. 1920), transp. til:
- 4: *Hovedbog for private Conti Nr. 4*, A-G, H-M, N-Ø, inden- og udenbys, u. reg., ingen videre transp. (april 1919 – ca. 1931).
- 1: *Hovedbog for private Conti No.1 N.M.F.*, A-J, K-Ø, inden- og udenbys, u. reg. (jan. 1910 – jan. 1918), transp. til:
- 2: *Hovedbog for private Conti No. 2 N.M.F.*, A-J, K-Ø, inden- og udenbys, ingen videre transp. (jan. 1918 – ca. 1932).

Debitorer en gros I, 1 bd. (1909-1910), fortrinsvis udenbys, m. reg., transp. til *Forhandler Conti III*.

Hovedbøger for forhandlere, 6 bd.

- 3: *Forhandler Conti III*, 23 x 28,5 cm., inden- og udenbys, m. reg., transp. til nr. 4 og 5 (april 1910 – marts 1913).

- 4: *Forhandler Conti 4.*, 23 x 28,5 cm, indenbys, m. reg., transp. til nr. 6 (jan. 1911 – dec. 1912).
- 5: *Hovedbog for Forhandler Conti No. 5. Udenbys*, m. løst reg., ingen videre transp. (jan. 1913 – ca. 1932).
- 6: *Hovedbog for Forhandler Conti No. 6. [In]denbys*, m. løst reg., ingen videre transp., en del kontis saldi er per 31.12.1924 overført til Wilhelm Hansen, Gothersgade, men bogen fortsætter et stykke ind i 1925 (jan. 1913 – 1925).

[Hovedbog for inden- og udenbys forhandlere], 1 bd., 31 x 36 cm., indbundet i stift bind med riflet fløj, sammensat af enkeltark i alfabetisk orden (1923-1930).

[Brugte ark fra ovennævnte bind], 1 bd., alfabetisk ordnet (1923-1926).

Register til Grammofon Udsalgets Debitorer, 1 bd.

BLANDET

Kopibog, (betegnet 47 på ryggen), 23 x 29 cm., 942 s., m. reg. (ca. 1907-1910).

Forhandlingsprotokol for Dansk Korforening, vedtægter, referater, korrespondance, anmeldelser og dagsordener (1912-1918). Bagest, løst indlagt: Medlemsfortegnelse fra 1978 og en to sider lang redegørelse for foreningens historie og virke.

Ordrebog, men slettet og erstattet med betegnelsen *Kvitteringer*, 1 bd., 18 x 22 cm. (1914-1925).

MUSIK-BIBLIOTEKET No. 1-18, en mappe: Indhold: Ca. 25 blandede trykte musikaler (fortrinsvis løse stemmer) bl.a. fra C.C. Loses lejev bibliotek, en del af disse er meget stærkt beskadiget. Herudover nogle løse regnskabsark for private kunder (1902-1904).

SUMMARY

The Music Publisher Wilhelm Hansen's Archive at „Erhvervsarkivet“ – a Source to Danish Music History

In connection with the sale of the music publishers Wilhelm Hansen in 1988, part of the company's archive was transferred to „Erhvervsarkivet“ in Århus. The article presents this material which mainly covers the period from c.1895 to c.1940 with a closer examination of four important sources: ledgers for private accounts, journals containing catalogue numbers, the so-called *Lagerbog A* (store book A), and accounts concerning concerts. Finally, a preliminary registration is presented.

Translated by Peter Hauge